

### 3 školy 3 přístupy. Švýcarská architektura.

Anna Svobodová

bakalářská esej

V návaznosti na téma mé bakalářské práce, jejíž tématem je nová budova školy, jsem se rozhodla srovnat tři známé školy ze švýcarského prostředí. Každá z nich představuje odlišný způsob řešení a přemýšlení o škole a její funkci. Zaujaly mne při jejich návštěvě v rámci studijní cesty po Švýcarsku, což byla také zásadní zkušenost pro výběr tématu bakalářské práce.

Nejstarší a také největší z nich je střední škola v Morbio inferiore od architekta Maria Botty. Dalším příkladem bude konverze bývalého kláštera v Monte Carassu od Luigiho Snozzi a poslední, nejmenší školou je základní škola v Paspels od Valeria Olgiatti. Vznikaly od sedmdesátých do devadesátých let dvacátého století a jsou příkladem přísné, strohé a geometrické švýcarské architektury. Čím se však od sebe navzájem odlišují? Jaké v nich lze odpozorovat tendence? V eseji se pokusím si na tyto otázky zodpovědět.

Mario Botta, střední škola v Morbio Inferiore

1972-1977

Lineární, výrazný a seběvědomý zásah do krajiny při pohledu zvenku máte diváka. Působí monumentálně a nepřístupně, nelze dobře rozeznat jeho funkci. V rozrůstající se vesnici na pomezí Švýcarska a Itálie, Morbio Inferiore, vznikla v 70. letech potřeba takové školy, která by splňovala nároky moderní pedagogiky a zároveň tvořila místo pro celou komunitu. Mario Botta vytvořil kromě školních tříd také místo, kde se setkávají děti s učiteli, rodiči a mezi sebou navzájem.

Vstupní branou do areálu je úzký průchod mezi tělocvičnou a bytem školníka. Po jeho projití se ocitáme v uzavřeném vnitřním světě. Avšak vstup do školy samotné je až dále. Přemýšlím, který ze vstupů považuje architekt za důležitější. Ten první, který mě vede přirozeně do celého areálu tak, že si ho sotva všimnu? A nebo je to vstup do budovy samotné, který není nijak zvlášť okázalý a je to vlastně podchod pod budovou? Každopádně až po proniknutí dovnitř lze úplně pochopit, v čem je kouzlo této školy. Dlouhá víceúrovňová chodba, protkaná schodišti a zákoutími, spojuje třídy ve všech třech patrech. Je to kontinuální prostor, kde

se děti mohou cítit bezpečně a v soukromí, aniž by nad nimi ztratili dohled pedagogové. Díky ní se vytrácí izolace dětí podle jednotlivých ročníků, protože tady se potkávají všichni všude. Z chodby mají učitelé zároveň přístup do svých kanceláří. Celá struktura budovy vychází ze základního modulu, tvořeného opakováním schodiště – třída. Z nejmenšího měřítka, kterým je žák samotný, přes malá zákoutí schodišť a chodby se dostáváme opakováním modulu až k velké anonymní stavbě zvenčí. Myslím si, že Mario Botta postupoval při navrhování zevnitř ven a nejdůležitější pro něj bylo vnitřní uspořádání.

Luigi Snozzi, základní škola v Monte Carasso

1987-93

Škola v Monte Carassu je příkladem prolínání nového a starého, kde do zchátralého areálu bývalého kláštera byla vložena moderní stavba s dvoupatrovými třídami. Původní plán obce byl postavit školu na jejím okraji, avšak architekt přesvědčil starostu pro rekonstrukci budov v samém centru obce, čímž vzniklo nové náměstíčko a středobod místního dění. Zároveň plynule navázal na tradici vzdělávání v kláštrech. Boční křídla kláštera byla zachována a zrekonstruována, zatímco prostřednímu byla odebrána nástavba nižší historické hodnoty a nahrazena novostavbou pěti tříd. Ty jsou prosvětlovány světlíky a do každé je vloženo mezipatro určené pro skupinové aktivity. Po schodech lze sestoupit dolů k lavicím, nebo procházet do ostatních tříd. Při pohledu zvenku lze jen stěží poznat, co je původní a co přidané. Podloubí lemují obě hlavní křídla a ohraničují tak vzniklé náměstíčko. Původní plán na dostavbu čtvrtého křídla nebyl realizován, aby se areál neuzavíral do sebe. Půdorys této školy není ničím zvláštní a inovativní, protože se drží staré osvědčené tradice klášterní školy. Inovativní je přístup k památce a její rekonstrukci, zapojení nového do starého. Snozzi chtěl obnovit původní vnímání celku, dát mu novou funkci.

Valerio Olgiatti, Základní škola v Paspels

1996-1998

Objekt základní školy v Paspels je jako kámen, který padal z hor a zastavil se těsně za vesnicí. Je solitérem, ze kterého je cítit klid a důstojnost. Je malý a zároveň velký. Pro tuto stavbu je klíčové její začlenění do krajiny, které se nejlépe vnímá při pohledu z různých stran a různé dálky. Pouze mírný sklon pultové střechy dělá velký rozdíl ve vnímání hmoty v krajině.

Jednoduchému programu odpovídá jednoduchá stavba, kde si autor pohrává s detaily. Pouze 6 tříd ve dvou podlažích je umístěno tak, aby každá měla jiný výhled z velkého pásového okna. Interiér je silně spjat s exteriérem a jeho rozvržení podléhá přísně organizované fasádě, kde nic není náhodou. Vcházíme výrazným otvorem do jinak nedobytné hmoty a ocitáme se před schodištěm, které nás vede do chodby, nebo spíše plynulého prostoru spojujícího jednotlivé třídy. Její nepravidelnost tvoří příležitosti dětským

aktivitám. Její betonová strohost je v kontrastu k dřevěné útulnosti jednotlivých tříd, kde žáci nalézají své útočiště.

O patro výš je půdorys důmyslně protočen tak, že vzniká chodba podobná, ale přeci ne stejná. To má za následek obměnu tříd a tím i oken ve fasádě. Pokud Botta začíná nad architekturou přemýšlet zevnitř, pak se domnívám, že zde byl uplatněn postup opačný. Vše je podřízeno vnějšku, kompozici oken na fasádě. A protože je použito jen minimum prvků, musí být v dokonalé rovnováze. Rovněž sklon střechy není náhodný, protože přesně odpovídá sklonu svahu pod ním. Domnívám se, že kdyby střecha zůstala plochá, výrazně by to změnilo vnímání domu a jeho začlenění do krajiny.

Důležitým tématem všech třech škol jsou místa pro setkávání žáků, ať už je to v podobě víceúrovňové chodby v Morbio Inferiore, venkovního prostoru v Monte Carassu či zužujících se betonových chodeb v Paspels. Společné mají také jejich umístění v poměrně malých obcích, avšak pouze v Monte Carassu najdeme školu v jejím centru.

Odlišný je způsob tvoření architektury – v Paspels je to od krajiny přes vnějšek, fasádu až po vnitřek, v Morbio Inferiore ze základního vnitřního schodišťového modulu jeho opakováním až k vnějšímu lineárnímu vzhledu a rekonstrukce a propojování v Monte Carassu.